

Wind als inkomstenbron voor de leefbaarheid ~ Stichting Windmolens Ternaard

Ills.: duurzaamthuis.nl

Maart 2014. In de provincie Utrecht zoeken pioniers elkaar op om alternatieve energiebronnen aan te boren en gezamenlijk zonnepanelen te plaatsen. In Friesland zijn ze een stap verder, daar spelen organisaties van dorpsbelang al jarenlang een actieve rol bij de energiewinning. Zoals in Ternaard, waar de winst uit vijf dorpswindmolens de hele dorpsgemeenschap ten goede komt. Jaarlijks kunnen ze daar circa 20- tot 30.000 euro besteden aan energiebesparing, sociale projecten en verbeteringen van de leefomgeving. Pepijn Binkhorst van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) ziet ook in Utrecht mogelijkheden voor dorpscomités die bereid zijn hun nek uit te steken.

Ternaard is een dorp met krap 1500 inwoners en ligt aan de kust van de Waddenzee, de kop van Friesland. Het is een van de regio's in ons land waar bevolkingskrimp op de loer ligt. Met bijkomende kwalen als wegtrekkende jongeren, werkloosheid, vergrijzing en economische malaise. Alle reden dus om op zoek te gaan naar creatieve oplossingen. Frederik van der Lugt, destijds voorzitter van de vereniging Dorpsbelangen Ternaard, vatte vijftien jaar geleden het plan op om windmolens rond het dorp te plaatsen. Tegenwoordig is hij voorzitter van de stichting Windmolen Ternaard: 'Ik zag een enorme toekomst in het verschiep liggen voor windenergie. Helemaal zo dicht bij de kust, wij wonen hier in een van de meest windrijke omgevingen van ons land.'

Aarzelend

De vijf molens die rond het dorp staan zijn voor 70 procent in het bezit van de bewoners, verenigd in de Stichting Windmolens Ternaard. De resterende dertig procent is in handen van een drietal boeren die de molens op hun grondgebied hebben. Het unieke van het initiatief in Ternaard is dat de initiatiefnemers hun ideële doelstelling van schone energie op een slimme manier combineren met, zakelijk gezien, een lucratieve aanpak en een sociale besteding van de opbrengsten. De financiering van de molens is afkomstig van participaties door de dorpsbewoners zelf. Dat is in drie tranches gegaan blijkt de initiatiefnemer terug op het prille begin. Van der Lugt: 'De eerste tranche verliep nog aarzelend. Ondanks een rente van tien procent die wij in het vooruitzicht stelden. Het kostte aanvankelijk moeite om mensen hier te overtuigen. Toen dat eenmaal lukte, waren we heel snel door de tweede en derde tranche heen.'

Gratis

Inmiddels is de voorzitter een bedreven woordvoerder die mensen kan overtuigen van de voordelen van windenergie. Moeiteloos schudt hij een reeks argumenten uit de mouw. Opmerkelijk genoeg begint hij met de financiële voordelen. Om gelijk daarna op het milieuvriendelijke karakter van windenergie te wijzen. Maar er is meer. De duurzaamheid bijvoorbeeld. Zonder calamiteiten kunnen de molens moeiteloos dertig jaar mee. Ze zijn ook nog eens heel onderhoudsarm. Daar komt nog bij dat de wind, in tegenstelling tot fossiele brandstoffen als gas en kolen, oneindig beschikbaar is. Van der Lugt: 'Het is gratis en ook nog eens schone energie. In Duitsland kreeg windenergie een enorme boost toen de overheid na de kernramp in de Japanse stad Fukushima het besluit nam om alle kerncentrales te sluiten. De Duitsers investeren gigantisch in windenergie.'

Delen in de winst

Wind is een hele lucratieve energiebron, blijkt als de voorzitter van de Stichting Windmolens Ternaard een toelichting geeft op de bedrijfsvoering. Hij meldt er gelijk bij geen enkel persoonlijk financieel belang in de molens te hebben. Van der Lugt: 'Het is allemaal vrijwilligerswerk, daardoor kunnen wij de overheadkosten tot een minimum beperken. Als bestuur gaan wij zo transparant mogelijk te werk. Onze stichting is gelieerd aan de Vereniging voor Dorpsbelangen van Ternaard. Elk jaar publiceren wij een verslag en het financieel overzicht in de dorpskrant.' De voorzitter schat dat de vijf molens het dorp per jaar zo tussen de 20.000 en 30.000 euro opleveren. Dit geld wordt aan heel uiteenlopende doelen besteed.

Zoals de plaatsing van zonnepanelen op het dorps huis en een aantrekkelijke zonneboileractie voor bewoners. Maar ook aan de herinrichting van de camping en het kaatsveld, de aanleg van een bedrijfsterrein, steun aan startende ondernemers of het plaatselijke vogelopvangcentrum. Het Plaatselijk Belang van Ternaard en het verenigingsleven deelden de afgelopen vijftien jaar eveneens rijkelijk in de winst van de windmolens. `Heel recent is een initiatief om in diverse straten te helpen met het oprichten van kleine coöperaties die energiebeperkende maatregelen invoeren en collectief zonnepanelen plaatsen.`

Windmolenpark

De jaarlijkse financiële steun draagt ertoe bij dat de aanwezigheid van windmolens op veel goodwill kan rekenen onder de inwoners van Ternaard. Terwijl elders plannen voor plaatsing van windmolens nogal eens uitmonden in emotionele discussies tussen voor- en tegenstanders. Die lokale steun kunnen ze binnenkort goed gebruiken nu Van der Lugt en zijn stichting aan een plan werkt om met een aantal omliggende dorpen zestien windmolens te vervangen door in totaal zes moderne molens die veel hoger en technisch geavanceerder zijn. Van der Lugt: `Die zes nieuwe molens willen wij gegroepeerd in een kleinschalig windmolenpark nabij het dorp Metslawier plaatsen.` De voorzitter rekent voor dat dit drie tot vier keer zo veel energie en dus evenzoveel geld oplevert. Waarmee in een gunstig windjaar zomaar zo'n 90.000 euro in het dorp geïnvesteerd kan worden.

Hoge drempel

In Friesland is momenteel veel te doen over de plannen van de Provincie om lokale dorpsmolens te verbannen naar een beperkt aantal grootschalige windmolenparken. Lang niet overal mogen molens geplaatst worden. Net als in Friesland wil het provinciaal bestuur van Utrecht dat particulieren hun windmolens gegroepeerd plaatsen op een aangewezen plek. Pepijn Binkhorst van de NMU: `Dit betekent dat de drempel vrij hoog komt te liggen, wil je zoiets van de grond krijgen. Je zult op zoek moeten naar partners om de financiering rond te krijgen, naar boeren of lokale ondernemers die mee willen doen.`

Actieve rol van dorpscomités

Ondanks deze restricties ziet Pepijn Binkhorst wel iets in de aanleg van dorpswindmolens op het utrechtse platteland. Al vindt hij het moeilijk in te schatten of er veel bezwaren los zullen komen van omwonenden. `De reacties zijn nogal eens emotioneel en gebaseerd op angst voor het onbekende, ze doen

denken aan discussies van lang geleden over de komst van treinen en daarna de zendmasten voor telefonie. Een succesfactor om mensen toch mee te krijgen is participatie, dat is ook het sterke punt van de dorpsmolens in Friesland. Gaat een dorp als een blok achter zo'n initiatief staan, dan is de kans groot dat je partners vindt die willen participeren. Ik zou mij voor kunnen stellen dat ook hier in Utrecht de dorpscomités een actieve rol gaan spelen om zo'n initiatief van de grond te krijgen.'

Pionieren

In de kleine kernen van Utrecht zijn her en der een aantal initiatiefgroepen aan het pionieren met alternatieve energiebronnen. Pepijn Binkhorst vertelt dat de NMU samen met de Kamer van Koophandel een project in de Utrechtse waarden heeft dat goed aansluit bij kleine kernen. Naast energiebesparing richt dit zich op het collectief plaatsen van zonnepanelen en gezamenlijk energie inkopen tegen een lagere prijs. Verder zijn in Baambrugge tientallen huizen voorzien van zonnepanelen die collectief zijn ingekocht. En zijn initiatiefgroepen in dorpen als Austerlitz, Everdingen en Nigtevecht zich nog aan het oriënteren. In Utrecht zitten wij dus in de pioniersfase, de dorpswindmolen is hier nog een onbekend fenomeen. Pepijn Binkhorst: 'Het is goed om je te realiseren dat windenergie nu eenmaal veel goedkoper per kwh is dan de zon of andere energiebronnen. De verdienmodellen worden opeens stukken lastiger als je voor iets anders kiest dan de wind. Ik zou de dorpscomités daarom willen adviseren hier toch eens over na te denken.'

Gouden tip:

Dorpshuizen en dorpscomités die hun nek uitsteken, kunnen hun dorp duurzaam maken door lokaal energie te winnen en collectief energie te besparen.